

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/8/2022
Identifikačné číslo spisu: 6020200428
Dátum vydania rozhodnutia: 29. júna 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:6020200428.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: P. Q., narodená XX. H. XXXX, bytom v W., A. Č.. XXX, právne zast.: JUDr. Jánom Čipkom, advokátom so sídlom v Hnúšti, Partizánska č. 197, proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 8, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného z 21. augusta 2020, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/220-0022 Sp, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 06. júla 2021, č.k. 24Sa/16/2020-83, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 06. júla 2021, č.k. 24Sa/16/2020-83, postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 21. augusta 2020, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2020/220-0022 Sp, ktorým tento podľa § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v rozhodnom znení (ďalej len „Správny poriadok“) zmenil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota z 26. mája 2020, Číslo: RS4/PracHn/SOC/2020/10873-109 tak, že

- podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 599/2003 Z.z.“) a § 33 ods. 1 a 4 zákona

č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 417/2013 Z.z.“) uložil žalobkyni povinnosť vrátiť dávku a príspevky vyplatené neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 974,50 eur a - podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť dávku a príspevky vyplatené neprávom za obdobie od 01. marca 2014 do 31. septembra 2014 v sume 1.074,20 eur a za obdobie od 01. októbra 2014 do 30. apríla 2017 v sume 4.355,20 eur, zvýšenú o 10 %, t.j. v sume 435,20 eur, t.j. celkom v sume 4.790,72 eur, teda celkom v sume 6.839,42 eur, do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia na účet Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, Rimavská Sobota.

2. Prvostupňový správny orgán zmeneným rozhodnutím z 26. mája 2020, Číslo: RS4/PracHn/SOC/2020/10873-109 postupom podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 1.774,50 eur podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. účinného do 31. decembra 2013 s poukazom na § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. účinného od 01. januára 2014 a podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. s poukazom na § 33a ods. 1 zákona o nárokoch pred 01. januárom 2015 rozhodujúc podľa zákona č. 417/2013 Z.z. účinného do 31. decembra 2014 za obdobie od 01. marca 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.429,40 eur, teda celkom v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 % v sume 720,39 eur, t.j. celkom v sume 7.924,29 eur do 15 dní odo dňa doručenia tohto rozhodnutia na účet prvostupňového orgánu verejnej správy.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách § 1, § 2, § 5 ods. 3, § 10 ods. 1, § 12 ods. 1, ods. 4 písm. c/, § 13 ods. 1, § 14 ods. 1, § 17 ods. 1, § 25 ods. 1,2, § 29 ods. 1,3, ods. 4 písm. a/, ods. 6 zákona č. 599/2003 Z.z., § 1, § 2 ods. 1, § 4 ods. 2, § 6 písm. c/, § 9 ods. 1,3, § 10 ods. 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1,4, § 14 ods. 1, § 15 ods. 1, § 19 ods. 1, ods. 2 písm. c/, § 22 ods. 1, § 25 ods. 1,2, § 25 ods. 6 v znení účinnom do 31. decembra 2014 a v znení účinnom od 01. januára 2015, § 28 ods. 1 písm. a/, § 28 ods. 2 písm. a/, § 28 ods. 3, § 31 ods. 3 písm. g/, § 33 ods. 1, § 33a ods. 1,4 zákona č. 417/2013 Z.z., § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 601/2003 Z.z.“), § 9 ods. 2 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 595/2003 Z.z.“), § 2 písm. c/, § 13 ods. 3 písm. b/, § 88 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“), § 3 ods. 4,5, § 32 ods. 1, § 46, § 47 ods. 1,2,3, § 59 ods. 1,2,3 Správneho poriadku a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v Tretej hlave Tretej časti SSP upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa Prvej hlavy Tretej časti SSP a dospel k záveru o nedôvodnosti podanej správnej žaloby.

4. Krajský súd v predmetnej veci viazaný rozsahom a dôvodmi správnej žaloby zásadnú námietku žalobkyne, že pri posudzovaní hmotnej núdze a poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi by nemala byť do príjmu členov domácnosti započítaná výška úrazovej renty z dôvodu, že úrazová renta je forma náhrady škody, a ako taká nemôže byť s poukazom na § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 601/2003 Z.z. posudzovaná ako príjem pri zisťovaní dôvodnosti priznania pomoci v hmotnej núdzi, vyhodnotil ako nedôvodnú. V tomto smere aj s odkazom na odôvodnenie obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí žalovaného uviedol, že úrazová renta je a aj bola (v celom období, za ktoré vznikla žalobkyni povinnosť vrátiť neprávom poskytnuté dávky a príspevky) jednoznačne považovaná na účely posudzovania hmotnej núdze za príjem. Podľa § 5 ods. 3 zákona č. 599/2003 Z.z. sa za príjem považujú aj príjmy oslobodené od dane, ktorými sú v zmysle § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. aj dávky sociálneho poistenia upravené osobitným zákonom - zákonom č. 461/2003 Z.z., ktorý v § 13 ods. 3 písm. b/ za takúto dávku ustanovuje úrazovú rentu. Podľa § 2 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. je sociálnym poistením aj úrazové poistenie, ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia, alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania. Z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú úrazové dávky (ako dávky úrazového poistenia, ktoré je jednou zo zložiek sociálneho poistenia), a to okrem iného úrazová renta (§ 13 ods. 3 písm. b/ citovaného zákona). Žalovaný v odôvodnení napadnutého rozhodnutia ďalej správne uviedol, že (vo vzťahu posudzovania úrazovej renty ako príjmu pre účely určenia súm životného minima) to isté platí aj podľa právnej úpravy podľa zákona č. 417/2013 Z.z. účinného od 01. januára 2017, ktorý v

§ 4 ods. 2 taktiež odkazuje pri posudzovaní príjmu na § 4 zákona č. 601/2003 Z.z., pričom podľa § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 601/2003 Z.z. sa za príjmy považujú aj príjmy oslobodené od dane, ktorými sa v zmysle § 9 ods. 2 písm. h/ zákona č. 599/2003 Z.z. považujú aj dávky sociálneho poistenia upravené v zákone č. 461/2003 Z.z., t.j. aj úrazová renta. Úrazovú rentu teda nie je možné pre účely posudzovania hmotnej núdze považovať za náhradu škody, ale za dávku sociálneho poistenia, ktorú je potrebné započítať do príjmov členov domácnosti pri posudzovaní hmotnej núdze žalobkyne.

5. K žalobkyňou namietanému uloženiu povinnosti vrátiť neprávom vyplatené dávky a príspevky v hmotnej núdzi zvýšené o 10 % krajský súd uviedol, že žalobkyňa bola podľa § 29 ods. 1 a 3 zákona č. 599/2003 Z.z. účinného do 31. decembra 2013, ako poberateľka dávky a príspevkov v hmotnej núdzi povinná ohlásiť úradu písomne do 8 dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku a príspevky a na ich výplatu, alebo podať úradu o týchto zmenách do 8 dní oznámenie elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom, respektíve v lehote do 8 dní oznámiť výšku svojich príjmov a hodnotu majetku, ohlásiť zmeny v ich výške, ako aj zmeny v rodinných pomeroch a majetkových pomeroch, ktoré sú rozhodujúce na určenie výšky dávky a príspevkov. Rovnako v zmysle § 28 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z. účinného od 01. januára 2014 bola žalobkyňa ako príjemca povinná úradu písomne oznámiť do 8 dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa bola povinná prvostupňovému správne mu orgánu oznámiť v zákonom stanovenej lehote tak uplatnenie nároku na dávku sociálneho poistenia (úrazovú rentu), ako aj následne priznanie tejto úrazovej renty, pretože sa jedná o skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi. Skutočnosť, že orgány verejnej správy (tak prvostupňový správny orgán, ako aj žalovaný) spracúvajú osobné údaje o fyzickej osobe, a teda aj údaje o príjme, ako tvrdí žalobkyňa s poukazom na § 31 ods. 3 písm. g/ zákona č. 417/2013 Z.z., však nezbaňuje žalobkyňu splnenia povinnosti stanovenej v § 28 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z., respektíve § 29 ods. 1 a 3 zákona č. 599/2003 Z.z., t.j. povinnosti v zákonom stanovenej lehote 8 dní oznámiť orgánu verejnej správy skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi. Povinnosť oznamovať zmenu skutočností rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi nemožno stotožňovať ani s oprávnením orgánu verejnej správy spracúvať už existujúce a jemu prístupné, alebo poskytnuté údaje. Skutočnosť, že z § 28 ods. 3 písm. b/ zákona č. 417/2013 Z.z. (na ktoré ustanovenie poukázala žalobkyňa v žalobe) vyplýva, že úrad od žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľa o osobitný príspevok alebo príjemcu nežiada preukazovanie osobných údajov podľa § 31, ktoré môže získať z dostupného informačného systému verejnej správy, nemožno vykladať tak, že príjemcovi v takomto prípade povinnosť stanovená v § 28 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z. (oznámiť v zákonom stanovenej 8 dňovej lehote zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok) zaniká, respektíve, že v takomto prípade žalobkyňa takúto povinnosť nemá. Krajský súd v tejto súvislosti pre úplnosť poukázal na skutočnosť, že prvostupňový správny orgán v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v roku 2014 (t.j. v čase podania žiadosti o úrazovú rentu žalobkyňou na Sociálnej poisťovni) nebola dostupnosť a prepojenosť informačných systémov verejnej správy, a teda prvostupňový správny orgán v tomto prípade nemal vedomosť o začatí konania v predmetnej veci poberateľky pomoci v hmotnej núdzi. Rovnako žalovaný v písomnom vyjadrení k žalobe poukázal na to, že prvostupňový správny orgán z prístupnej databázy Sociálnej poisťovne nemohol zistiť, že žalobkyňa je poberateľkou úrazovej renty. Žalobkyňa napokon skutočnosť, že by prvostupňový správny orgán, respektíve žalovaný vyššie uvedené údaje o začatí konania o žiadosti o priznanie úrazovej renty, respektíve, že žalobkyňa bola poberateľkou úrazovej renty na základe vydaného rozhodnutia Sociálnej poisťovne, mal v rozhodnom období k dispozícii z dostupného systému verejnej správy, nepreukázala. Z odôvodnenia prvostupňového správneho rozhodnutia orgánu vyplýva, že tento až 05. júna 2017 zistil, že žalobkyňa bola priznaná úrazová renta rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie z 22. septembra 2014, a to spätne od 01. decembra 2012.

6. K námietke žalobkyne, že do obdobia, kedy jej bol doplatok úrazovej renty za obdobie od 01. novembra 2012 do 30. septembra 2014 vyplatený, nepoberala žiadny príjem, ktorý by bolo možné započítať ako príjem rozhodujúci pre posudzovanie stavu hmotnej núdze a o tomto príjme sa mohla dozvedieť až v momente, kedy jej bola úrazová renta priznaná, súd uviedol, že v zmysle § 25 zákona č. 417/2003 Z.z., ak sa zmenili rozhodujúce skutočnosti a pomoc v hmotnej núdzi sa priznala

neprávom, táto sa odníme, respektíve zníži a poberateľ je ju povinný vrátiť odo dňa, kedy sa priznali neprávom. Keďže úrazová renta bola žalobkyni priznaná od 01. novembra 2012 a pomoc v hmotnej núdzi jej bola poskytovaná od 01. decembra 2012, žalobkyni vznikla povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom od 01. decembra 2012 napriek tomu, že táto jej bola vyplatená až v roku 2014.

7. Vzhľadom na vyššie uvedené, krajský súd správnu žalobu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

8. O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 168 ods. 1 tak, že žalobkyni z dôvodu jej neúspechu v konaní náhradu trov konania nepriznal.

II.

9. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

10. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 440 ods. 1 písm. f/ SSP) a tiež, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

11. Konkrétne namietala, že úrazovú rentu nemožno považovať za príjem, nakoľko sa jedná o formu náhrady škody. V zmysle zodpovednosti za škodu pri chorobe z povolania ide o objektívnu zodpovednosť, ktorej predpokladom nie je protiprávnosť a ani zavinenie. Avšak, ďalšie predpoklady, ako vznik ujmy, škodná udalosť a príčinná súvislosť medzi nimi, sú naplnené. Z uvedeného vyplýva, že ide o náhradu škody z dôvodu získanej choroby z povolania. Aj zákon č. 461/2003 Z.z. označuje, najmä v ustanovení § 88 osobu, ktorá má nárok na úrazovú rentu, ako poškodeného. Ako poškodený sa vo všeobecnosti označuje osoba, ktorej bolo ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna či iná škoda, respektíve, boli porušené alebo ohrozené jej práva a povinnosti chránené zákonom. Choroba z povolania zakladá pre poškodenú prekážku vo výkone určitých činností a tým oslabuje a sťažuje jej postavenie na trhu práce. Ústava Slovenskej republiky v článku 35 ods. 1 a 3 ustanovuje právo na slobodnú voľbu povolania a právo na prácu. Z dôvodu získanej choroby z povolania je takéto právo obmedzené bez vôle žalobkyne, ako poškodenej, čo iba potvrdzuje, že je v pozícii poškodenej na trhu práce. Takáto diskvalifikácia na trhu práce môže byť označená ako ujma, respektíve, škoda, ktorú sa štát snaží kompenzovať formou úrazovej renty, čiže formou náhrady škody. Zákon č. 601/2003 Z.z. v § 4 ods. 1 písm. b/ ustanovuje výnimku z príjmov započítaných do príjmu na účely posudzovania hmotnej núdze podľa zákona č. 599/2003 Z.z. Z daného ustanovenia vyplýva, že náhrada škody, v tomto prípade úrazová renta, sa do príjmu na účely posudzovania hmotnej núdze nezapočítava. Úrazová renta by nemala byť započítaná ako príjem na účely posudzovania hmotnej núdze ani z dôvodu, že z takejto dávky sa uhrádza spravidla liečba choroby z povolania a tak poberanie úrazovej renty nijakým iným spôsobom neovplyvňuje dosiahnutie životného minima, nakoľko sa zároveň rapídne navyšujú aj náklady po získaní choroby z povolania.

12. V ďalšej časti namietala, že podanie žiadosti o poberanie úrazovej renty a ani jej poberanie samotné nebola povinná ako skutočnosť podľa § 31 ods. 3 písm. g/ zákona č. 417/2013 Z.z. oznamovať, pretože skutočnosť poberania úrazovej renty mal prvostupňový správny orgán získať z dostupného informačného systému orgánu verejnej správy. Nebol preto zákonný dôvod rozhodnúť o 10 % zvýšení sumy dávok v hmotnej núdzi vyplatenej, podľa žalovaného, neprávom. V tomto smere ďalej dôvodila, že z ustanovenia § 32a ods. 4 písm. g/ zákona č. 599/2003 Z.z. v znení platnom do 31. decembra 2013 vyplýva, že žalovaný už v dobe priznania úrazovej renty spracovával údaje o príjme na účely posúdenia hmotnej núdze a rozhodovania o dávke a príspevkoch (ustanovenie § 31 ods. 3 písm. g/ zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014 ustanovuje rovnako). V prípade, že ak by bola úrazová renta považovaná za príjem (ako to ustanovil v rozsudku krajský súd) a bola by žalobkyni vyplácaná, tak by o tom žalovaný musel vedieť. Vyplýva to z ustanovenia § 32a zákona č. 599/2003 Z.z. a aj z ustanovenia § 31 zákona č. 417/2013 Z.z. Správny orgán mal preto znovu

rozhodnúť o priznaní hmotnej núdze žalobkyni. Takýto rozporuplný výklad pojmu „príjem“ zo strany krajského súdu považovala žalobkyňa za odporujúci princípom, na ktorých stojí nielen rozhodovacia prax súdov, ale taktiež aj s ústavnoprávnymi princípmi, ktorými sú najmä princíp spravodlivosti, či princíp právnej istoty. Predovšetkým princíp právnej istoty, ako jadro ústavného princípu materiálneho právneho štátu, je značne porušený, nakoľko krajský súd vyložil pojem „príjem“ na účely posúdenia hmotnej núdze dvomi rozličnými spôsobmi, kedy v jednom prípade pod neho subsumoval aj úrazovú rentu, avšak v druhom prípade už tak neurobil. V oboch prípadoch na úkor žalobkyne zvýhodnil žalovaného a tak porušil aj princíp spravodlivosti. Argument prvostupňového správneho orgánu, ktorý prevzal aj krajský súd, že v roku 2014 nebola dostupnosť a prepojenosť informačných systémov verejnej správy vyhodnotila ako nedôvodný, nakoľko zákon č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci bol účinný od 01. novembra 2013, pričom podľa § 17 ods. 1 tohto zákona v znení platnom ku dňu priznania úrazovej renty je stanovená povinnosť orgánom verejnej moci uplatňovať výkon verejnej moci elektronicke.

13. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší rozhodnutie žalovaného a vec mu vráti na ďalšie konanie.

III.

14. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadril podaním z 23. septembra 2021.

15. Plne sa stotožnil so závermi, ku ktorým dospel krajský súd, ktorý zároveň vo veci riadne, dostatočne a spoľahlivo zistil skutkový stav, vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite a dostatočne odôvodnil.

16. Navrhol, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú zamietol, prípadne kasačnú sťažnosť odmietol, nakoľko podľa názoru žalovaného smeruje proti dôvodom rozsudku krajského súdu.

IV.

17. Vyjadrenie žalovaného bolo doručené žalobkyni dňa 28. septembra 2021 na vedomie.

V.

18. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

19. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

20. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

21. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

22. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

23. Podľa § 199 ods. 1 písm. d/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

24. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 21. augusta 2020, Č.j. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SO

C/2020/220-0022 Sp, ktorým tento podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku zmenil prvostupňové správne rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota z 26. mája 2020, Číslo: RS4/PracHn/SOC/2020/10873-109 tak, že podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 595/2003 Z.z. a § 33 ods. 1 a 4 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť dávku a príspevky vyplatené neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 974,50 eur a podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť dávku a príspevky vyplatené neprávom za obdobie od 01. marca 2014 do 31. septembra 2014 v sume 1.074,20 eur a za obdobie od 01. októbra 2014 do 30. apríla 2017 v sume 4.355,20 eur, zvýšenú o 10 %, t.j. v sume 435,20 eur, t.j. celkom v sume 4.790,72 eur, teda celkom v sume 6.839,42 eur, do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia na účet Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, Rimavská Sobota.

25. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho, ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovaného vrátane administratívneho spisu prvostupňového správneho orgánu zistil, že žalobkyňa dňa 11. decembra 2012 na predpísanom tlačive požiadala o pomoc v hmotnej núdzi s tým, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota rozhodnutím z 10. januára 2013 priznal žalobkyni preddavkovo (z dôvodu prebiehajúceho konania o dávku v nezamestnanosti) dávku a príspevky v sume 118,30 eur mesačne od 01. decembra 2012 a nadväzne na to:

- rozhodnutím z 03. júna 2013 priznal žalobkyni dávku a príspevky v sume 118,30 eur mesačne od 01. mája 2013,
- rozhodnutím z 03. apríla 2014 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 180,50 eur mesačne od 01. marca 2014,
- rozhodnutím zo 06. mája 2014 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. apríla 2014 (zánik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím zo 06. júna 2014 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 180,50 eur mesačne od 01. mája 2014 (vznik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím zo 04. júla 2014 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. júna 2014 (zánik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím z 09. septembra 2014 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 180,50 eur mesačne od 01. augusta 2014 (vznik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím z 09. januára 2015 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 96,30 eur mesačne od 01. decembra 2014 (zánik nároku na aktivačný príspevok a vznik nároku na ochranný príspevok),
- rozhodnutím z 10. februára 2015 priznal žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi v sume 55,80 eur od 01. decembra 2014 do 31. decembra 2014 (kvázi zvýšenie pomoci v hmotnej núdzi o príspevok na bývanie, ktorý nebol v rozhodnutí z 09. januára 2015 priznaný),
- rozhodnutím z 09. februára 2015 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. januára 2015 (zánik nároku na ochranný príspevok),
- rozhodnutím z 11. marca 2015 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 180,50 eur mesačne od 01. februára 2015 (vznik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím z 13. apríla 2015 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. marca 2015 (zánik nároku na aktivačný príspevok),
- rozhodnutím zo 07. mája 2015 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 152,10 eur mesačne od 01. apríla 2015 (vznik nároku na ochranný príspevok),
- rozhodnutím z 31. júla 2015 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. júla 2015 (zánik nároku na ochranný príspevok),
- rozhodnutím z 27. novembra 2015 zvýšil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 152,10 eur mesačne od 01. novembra 2015 (vznik nároku na ochranný príspevok),

- rozhodnutím z 30. novembra 2016 znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 117,40 eur mesačne od 01. novembra 2016 (zánik nároku na ochranný príspevok).

26. Rovnako mal najvyšší správny súd za preukázané, že

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota rozhodnutím z 05. júna 2017 odňal žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi v sume 117,40 eur mesačne od 01. mája 2017

[dôvod odňatia pomoci v hmotnej núdzi spočíval v zmene skutočností rozhodujúcich na nárok na pomoc v hmotnej núdzi, keď došlo k zmene príjmových pomerov - priznanie úrazovej renty žalobkyni],

- následne rozhodnutím zo 16. augusta 2017 uložil žalobkyni povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 30. apríla 2013 v sume 591,50 eur, od 01. mája 2013 do 31. marca 2014 v sume 1.363,50 eur, od 01. apríla 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.248,90 eur, spolu v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 % v sume 720,39 eur, t.j. celkom v sume 7.924,29 eur, do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia,

- na odvolanie žalobkyne odvolací správny orgán rozhodnutím z 30. októbra 2017 zrušil prvostupňové rozhodnutie zo 16. augusta 2017 a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie

[dôvod vyhovenia odvolaniu spočíval v tom, že z prvostupňového rozhodnutia nebolo zrejmé, akými úvahami bol prvostupňový správny orgán vedený pri rozhodovaní o povinnosti vrátiť pomoc v hmotnej núdzi a tiež nebolo zrejmé, prečo prvostupňový správny orgán rozdelil povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi do troch období],

- rozhodnutím z 22. decembra 2017 prvostupňový správny orgán uložil žalobkyni povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 % v sume 720,39 eur, t.j. celkom v sume 7.924,29 eur, podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. za obdobie od 01. decembra 2012 do 31. decembra 2013 v sume 1.537,90 eur a podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. za obdobie od 01. januára 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.666,00 eur, do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia,

- na odvolanie žalobkyne odvolací správny orgán rozhodnutím z 22. februára 2018 prvostupňové správne rozhodnutie z 22. decembra 2017 zmenil tak, že podľa § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. a podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť dávku a príspevky poskytnuté neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 1.774,50 eur a podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyni povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01. marca 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.429,40 eur, teda celkom v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 %, t.j. v sume 720,39 eur, celkom v sume 7.924,29 eur, do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia,

- na základe následne podanej správnej žaloby krajský súd rozsudkom z 22. januára 2019, č.k. 27Sa/6/2018-65 zrušil rozhodnutie z 22. februára 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie

[krajský súd v prvom rade žalovanému vytkol, že adekvátne nezareagoval na skutočnosť, že novelou zákona č. 417/2013 Z.z. účinnou od 01. januára 2015 došlo k novelizácii (okrem iného) ustanovenia § 25 ods. 6 (v rozhodnutí citovaného len v znení zákona č. 417/2003 Z.z. účinného do 31. decembra 2014), pričom v zmysle § 33a ods. 1 zákona č. 417/2003 Z.z. sa o nárokoch pred 01. januárom 2015 rozhoduje podľa zákona č. 417/2003 Z.z. účinného do 31. decembra 2014; o nárokoch po 01. januári 2015 sa teda rozhoduje podľa zákona č. 417/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2015 a pokiaľ žalovaný aplikoval na nároky týkajúce sa obdobia po 01. januári 2015 § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2014 potom postupoval na základe nesprávneho právneho posúdenia veci; rovnako z rozhodnutia žalovaného nevyplývala úvaha, ako pri posudzovaní splnenia podmienok pre rozhodnutie o uložení povinnosti vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom, zohľadnil skutočnosť, že žalobkyňa v období od podania žiadosti do vydania rozhodnutia o priznaní úrazovej renty (22. september 2014, respektíve do právoplatnosti tohto rozhodnutia) nemala príjem z titulu úrazovej renty, respektíve finančné prostriedky titulom úrazovej renty nepoberala; rovnako vo vzťahu k posudzovaniu splnenia podmienok pre rozhodnutie o vrátení poskytnutej pomoci v hmotnej núdzi zvýšenej o 10 % absentovala úvaha, z ktorých skutočností žalovaný vyvodil záver, že zákonom stanovené podmienky na vrátenie dávok zvýšených o 10 % sú splnené aj za obdobie do 22. septembra 2014, t.j. do dňa vydania rozhodnutia o priznaní úrazovej renty, respektíve do dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia a nie je ani zrejmé, ako žalovaný zohľadnil skutočnosť, kedy sa žalobkyňa o skutočnostiach, ktoré podľa žalovaného mala povinnosť prvostupňovému orgánu verejnej

správy oznámiť, dozvedela. Tiež vytkol žalovanému, že tento sa vôbec nevysporiadal s odvolacou námietkou žalobkyne, že úrazovú rentu nie je možné považovať za príjem na určenie súm životného minima, a teda ani započítať túto úrazovú rentu do príjmov žalobkyne a členov domácnosti pri posudzovaní splnenia podmienok na priznanie pomoci v hmotnej núdzi a tiež s námietkou, že žalobkyňa nevznikla povinnosť oznamovať zmenu skutočností, respektíve, že žalobkyňa nie je povinná preukazovať skutočnosti podľa § 31 ods. 3 písm. g/ zákona č. 417/2013 Z.z.],

- žalovaný viazaný právnym názorom krajského súdu rozhodnutím z 02. mája 2019 zrušil prvostupňové správne rozhodnutie z 22. decembra 2017 a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie,

- prvostupňový správny orgán následne rozhodnutím zo 17. októbra 2019 podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. žalobkyňu uložil povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytovanú neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 1.774,50 eur podľa § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. a podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. a povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01. marca 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.429,40 eur, podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z., teda celkom v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 % v sume 720,39 eur, t.j. celkom v sume 7.924,29 eur do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia,

- žalovaný na odvolanie žalobkyne rozhodnutím z 23. januára 2020 zrušil prvostupňové správne rozhodnutie zo 17. októbra 2019 a vec mu vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie

[dôvodil riadnym neodôvodnením rozhodnutia, prvostupňový správny orgán nereagoval na novelizáciu § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z., v rozhodnutí absentovala úvaha týkajúca sa 10 %-ného navýšenia od 22. septembra 2014, nebolo zrejmé, ako prvostupňový správny orgán zohľadnil skutočnosť, kedy sa žalobkyňa dozvedela o skutočnostiach, ktoré mala úradu oznámiť, nevysporiadal sa tiež s námietkou, že úrazovú rentu nemožno považovať za príjem a tiež s námietkou, že žalobkyňa nevznikla povinnosť oznamovať zmenu skutočností, respektíve, že žalobkyňa nie je povinná preukazovať skutočnosti podľa § 31 ods. 3 písm. g/ zákona č. 417/2013 Z.z.],

- prvostupňový správny orgán rozhodnutím z 26. mája 2020 postupom podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. uložil žalobkyňu povinnosť vrátiť pomoc v hmotnej núdzi poskytnutú neprávom za obdobie od 01. decembra 2012 do 28. februára 2014 v sume 1.774,50 eur podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. účinného do 31. decembra 2013 s poukazom na § 33 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. účinného od 01. januára 2014 a podľa § 25 ods. 6 zákona č. 417/2013 Z.z. s poukazom na § 33a ods. 1 zákona o nárokoch pred 01. januárom 2015 rozhodujúc podľa zákona č. 417/2013 Z.z. účinného do 31. decembra 2014 za obdobie od 01. marca 2014 do 30. apríla 2017 v sume 5.429,40 eur, teda celkom v sume 7.203,90 eur, zvýšené o 10 % v sume 720,39 eur, t.j. celkom v sume 7.924,29 eur do 15 dní odo dňa doručenia tohto rozhodnutia na účet prvostupňového orgánu verejnej správy,

- na odvolanie žalobkyne žalovaný tu preskúmaným rozhodnutím z 21. augusta 2020 zmenil prvostupňové správne rozhodnutie spôsobom už uvedeným v predchádzajúcom bode 24 tohto rozsudku.

27. Najvyšší správny súd po vyhodnotení námietok uvedených v kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojených administratívnych spisov konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa v zásade odchyľil od argumentov a relevantných právnych záverov uvádzaných krajským súdom vo veci samej, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku.

28. Žalobkyňa v kasačnej sťažnosti namietala dve základné skutočnosti, po prvé, že úrazovú rentu nemožno považovať za príjem na účely posudzovania stavu hmotnej núdze a po druhé, že žalobkyňa nebola povinná oznamovať podanie žiadosti o priznanie, ako aj následné poberanie úrazovej renty, pretože skutočnosť poberania úrazovej renty mal správny orgán získať z dostupného informačného systému, čím teda nebol daný dôvod rozhodnúť o 10 %-nom navýšení sumy vyplatených dávok v hmotnej núdzi. V tomto smere najvyšší správny súd dodáva, že nakoľko bola žalobkyňa v kasačnom konaní zastúpená advokátom, bol súd striktno viazaný sťažnosťnými bodmi (§ 453 ods. 2 v spojení s § 134 ods. 1 a 2 písm. d/ SSP).

A. K posúdeniu úrazovej renty ako príjmu na účely posudzovania stavu hmotnej núdze

29. Podľa § 2 zákona č. 599/2003 Z.z., hmotná núdza je stav, keď príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje životné minimum 1) a občan a fyzické osoby, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením.

30. Podľa § 5 ods. 2 zákona č. 599/2003 Z.z., za vlastné pričinenie zabezpečenia príjmu alebo zvýšenia príjmu na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi sa považuje najmä vlastná práca, užívanie vlastného majetku podľa § 8 a uplatnenie zákonných nárokov podľa § 9 ods. 2.

31. Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 599/2003 Z.z., zákonnými nárokmi podľa odseku 1, ktorých uplatnením je možné zabezpečiť si základné životné podmienky a pomôcť si v hmotnej núdzi, sú výživné podľa osobitného predpisu, 15) náhradné výživné podľa osobitného predpisu, 15a) náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca podľa osobitného predpisu, 16) dávky nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia, úrazového poistenia, garančného poistenia a poistenia v nezamestnanosti podľa osobitného predpisu, 17) (odkaz na zákon č. 461/2003 Z.z.; pozn.) nároky z pracovnoprávných vzťahov, 18) dávky výsluhového zabezpečenia 19) a opakované štátne sociálne dávky podľa osobitných predpisov, 20) okrem prídavku na dieťa, ak odsek 3 neustanovuje inak.

32. Podľa § 5 ods. 3 zákona č. 599/2003 Z.z., za príjem sa na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi považuje príjem podľa osobitného predpisu. 7) (odkaz na § 4 zákona č. 601/2003 Z.z.; pozn.)

33. Podľa § 2 zákona č. 417/2013 Z.z., hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti podľa tohto zákona nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom 3) a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem.

34. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z., príjem na účely tohto zákona je príjem podľa osobitného predpisu¹⁰⁾ (odkaz na § 4 zákona č. 601/2003 Z.z.; pozn.) a štipendium študenta v doktorandskom študijnom programe v dennej forme.¹¹⁾

35. Podľa § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 601/2003 Z.z., za príjem sa na účely určenia súm životného minima považujú príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu 4) (odkaz na zákon č. 595/2003 Z.z.; pozn.) okrem prijatých náhrad škôd, náhrad nemajetkovej ujmy, plnenia z poistenia majetku a plnenia z poistenia zodpovednosti za škodu okrem platieb prijatých ako náhrada za stratu zdaniteľného príjmu.

36. Podľa § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 595/2003 Z.z., od dane sú oslobodené aj dávky, podpory a služby z verejného zdravotného poistenia,²⁰⁾ individuálneho zdravotného poistenia,²⁰⁾ sociálneho poistenia,²¹⁾ (odkaz na zákon č. 461/2003 Z.z.; pozn.), nemocenského zabezpečenia a úrazového zabezpečenia,⁴⁰⁾ plnenia zo starobného dôchodkového sporenia,^{40a)} okrem sumy vyplatenej podľa osobitného predpisu,^{40c)} a plnenia z povinného zahraničného poistenia rovnakého druhu.

37. Podľa § 2 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z., sociálne poistenie podľa tohto zákona je úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania.

38. Podľa § 13 ods. 3 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z., z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených týmto zákonom poskytujú úrazové dávky, a to úrazová renta.

39. Najvyšší správny súd uvádza, že systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike je založený na troch pilieroch, ktorými sú poisťovací systém, systém štátnej sociálnej podpory a systém sociálnej pomoci. Poisťovací systém je príspevkovým systémom viažucim sa na výkon ekonomickej činnosti umožňujúcej fyzickej osobe byť poistencom, a teda aj plniť si povinnosti súvisiace s

odvodovými povinnosťami pre prípad vzniku sociálnej udalosti, v dôsledku ktorej dochádza k strate výkonu zárobkovej činnosti. Účastník poistného vzťahu teda nárok na dávku za predpokladu, že si platí poistné (prípadne za neho platí poistné štát - napríklad poistné na starobné poistenie). V tomto systéme sa uplatňuje predovšetkým princíp zásluhovosti. Systém štátnej sociálnej podpory je systém, v rámci ktorého, ak nastane určitá a štátom uznaná sociálna situácia sa poskytnú štátne dávky. Na rozdiel od poisťovacieho systému sa nevyžaduje plnenie odvodovej povinnosti, nárok na tento typ dávky nie je podmienený účasťou na sociálno-poisťovacích právnych vzťahoch a ani príjmovými pomermi oprávnených osôb; platí zásada rovnakého zabezpečenia pre všetkých. Systém sociálnej pomoci vychádza predovšetkým z príjmových pomerov, ide o tzv. testované dávky poskytované tým osobám, ktoré to vzhľadom na svoju sociálnu a ekonomickú situáciu reálne potrebujú. Účel tohto systému spočíva v sociálnej pomoci, a to tak, aby príjemcu tejto pomoci a jeho spoločenské prostredie čo možno najviac podnecovali k aktívnemu riešeniu nepriaznivej tak sociálnej, ako aj materiálnej situácie. V tomto type systému sa uplatňuje princíp potrebnosti a subsidiarity, čo znamená, že sociálna pomoc sa poskytne iba tomu, kto si nevie pomôcť sám alebo nedostáva potrebnú pomoc z inej strany. Zároveň dotvára systém náhradných zdrojov a je založená na preukázaní nielen jej opodstatnenosti (potrebnosti), ale zároveň aj na preukázaní chýbajúcej schopnosti zabezpečiť sa vlastným pričinením. Sociálna pomoc je financovaná zo štátneho rozpočtu pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby v hmotnej núdzi na základe životného minima, ktoré je upravené v zákone č. 601/2003 Z.z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V tomto prípade životné minimum ako spoločensky uznaná hranica príjmov fyzickej osoby predstavuje kľúčový pojem, od ktorého sa odvodzuje určovanie hmotnej núdze, ako aj poskytovanie dávky a príspevkov podľa zákona č. 417/2013 Z.z. prípadne aj podľa zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

40. S ohľadom na takto nastavené pravidlá systému sociálnej pomoci potom otázka príjmu je jednou z kľúčových skutočností, ktoré príslušný úrad práce skúma a vyhodnocuje v súvislosti so žiadosťou o priznanie pomoci hmotnej núdzi. S odkazom na vyššie citované relevantné ustanovenia najvyšší správny súd námietku žalobkyne, podľa ktorej úrazovú rentu nemožno považovať za príjem vyhodnotil ako nedôvodnú. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že tak na účely zákona č. 599/2003 Z.z. (konkrétne § 5 ods. 3), ako aj zákona č. 417/2013 Z.z. (konkrétne § 4 ods. 2) sa vo vzťahu k posudzovaniu príjmu vychádza z osobitného právneho predpisu, t.j. zákona č. 601/2003 Z.z., ktorý v § 4 ods. 1 (okrem iného) za príjem na účely určenia súm životného minima považuje aj príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu okrem prijatých náhrad škôd, náhrad nemajetkovej ujmy, plnenia z poistenia majetku a plnenia z poistenia zodpovednosti za škodu okrem platieb prijatých ako náhrada za stratu zdaniteľného príjmu. Za príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu, t.j. zákona č. 595/2003 Z.z. sú aj dávky, podpory a služby z verejného zdravotného poistenia, individuálneho zdravotného poistenia, sociálneho poistenia, 21a) (odkaz na zákon č. 461/2003 Z.z.; pozn.), nemocenského zabezpečenia a úrazového zabezpečenia, 40) (odkaz na zákon č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov; ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“; pozn.), plnenia zo starobného dôchodkového sporenia, okrem sumy vyplatenej podľa osobitného predpisu, a plnenia z povinného zahraničného poistenia rovnakého druhu. Za sociálne poistenie zákon č. 461/2003 Z.z. výslovne označuje je úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania s tým, že z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených menovaným zákonom poskytujú úrazové dávky, a to aj úrazová renta (§ 2 písm. c/ v spojení s § 13 ods. 3 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z.). Z uvedeného je teda zrejmé, že úrazovú rentu na účely určenia súm životného minima v kontexte na určenie vzniku nároku na hmotnú núdzu je potrebné považovať za príjem.

41. Pre zdôraznenie správnosti tohto záveru najvyšší správny súd ďalej uvádza, že z § 4 ods. 3 zákona č. 601/2003 Z.z., ktorý negatívne vymedzuje množinu príjmov, ktoré nemožno považovať za príjem na účely určenia súm životného minima, pričom v tejto skupine sa úrazová renta nenachádza. Rovnako § 5 ods. 4 zákona č. 599/2003 Z.z. a § 4 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. za príjem v negatívnom zmysle úrazovú rentu neupravuje, a teda v ponímaní a contrario za príjem treba považovať aj úrazovú rentu. Taktiež na podporu tvrdenia, že úrazová renta sa považuje na účely zákona č. 599/2003 Z.z. a

zákona č. 417/2013 Z.z. za príjem, možno poukázať na definíciu hmotnej núdze ustanovenej v § 2 zákona č. 599/2003 Z.z., podľa ktorej hmotnou núdzou sa rozumie stav, keď príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje životné minimum a občan a fyzické osoby, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením s tým, že v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 599/2003 Z.z. za vlastné pričinenie zabezpečenia príjmu alebo zvýšenia príjmu na účely posudzovania hmotnej núdze, zabezpečenia základných životných podmienok a pomoci v hmotnej núdzi sa považuje najmä vlastná práca, užívanie vlastného majetku podľa § 8 a uplatnenie zákonných nárokov podľa § 9 ods. 2. Zákonným nárokom podľa § 9 ods. 2, ktorého uplatnením je možné zabezpečiť si základné životné podmienky a pomôcť si v hmotnej núdzi je (okrem iného) aj dávka úrazového poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z.z., teda aj úrazová renta (§ 2 písm. c/ v spojení s § 13 ods. 3 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z.).

42. Nakoniec možno tiež poukázať na už zmieňované ustanovenie § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 595/2003 Z.z., podľa ktorého sú od dane oslobodené okrem dávok sociálneho poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z.z. aj dávky úrazového zabezpečenia podľa § 20 ods. 1 písm. a/ zákona č. 328/2002 Z.z., konkrétne náhrada za stratu na služobnom plate, ak policajt alebo profesionálny vojak

- bol po skončení dočasnej neschopnosti prevezený, preradený, preložený alebo ustanovený zo zdravotných dôvodov v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania na inú funkciu, na ktorej dosahuje nižší služobný plat, alebo
- jeho služobný pomer skončil zo zdravotných dôvodov v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania a po skončení služobného pomeru jeho príjem zo zárobkovej činnosti vrátane výsluhového príspevku alebo výsluhového dôchodku je nižší ako služobný plat, ktorý dosahoval pred skončením služobného pomeru,
- bol uznaný za invalidného v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania a po skončení služobného pomeru jeho príjem zo zárobkovej činnosti vrátane výsluhového príspevku, výsluhového dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení je nižší ako služobný plat, ktorý dosahoval pred skončením služobného pomeru.

Náhrada za stratu na služobnom plate podľa zákona č. 328/2002 Z.z. má v „civilnom“ ponímaní povahu úrazovej renty (porovnaj § 198 ods. 1 písm. a/ zákona č. 311/2001 Z.z. - Zákonník práce v znení účinnom do 31. decembra 2003). V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že nároky zamestnanca plynúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania vychádzali z pracovného (teda súkromnoprávneho) vzťahu upraveného Zákonníkom práce a pokiaľ boli tieto nároky medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu sporné, prejednávani a rozhodovali o nich súdy. Podľa § 198 ods. 1 písm. a/ až d/ Zákonníka práce v znení účinnom do 31. decembra 2003 išlo o nároky na náhradu za stratu na zárobku alebo stratu na dôchodku (počas práceneschopnosti a po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity), za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, účelne vynaložené náklady spojené s liečením a vecnú škodu. K zásadnej zmene došlo prijatím zákona č. 461/2003 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť dňa 01. januára 2004, ktorý vo svojej podstate zasiahol aj do právomoci súdu v týchto veciach. Týmto zákonom sa zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania, ktoré vyplývalo priamo z § 14a v spojení s § 44a ods. 1 zákona č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov nahradilo úrazovým poistením - pozri bod 16 ustanovenia § 294 zákona č. 461/2003 Z.z. (Zrušovacie ustanovenia) ako aj bod 27, podľa ktorého bolo (okrem iného) zrušené ustanovenie § 198 ods. 1 písm. a/ až c/ Zákonníka práce a tiež jeho ustanovenia § 199 až 213, takže jediným nárokom upraveným v Zákonníku práce z titulu pracovného úrazu alebo choroby z povolania zostala len vecná škoda a ostatné nároky sú upravené v zákone č. 461/2003 Z.z., pričom nároku za stratu na zárobku alebo za stratu na dôchodku zodpovedajú nároky na úrazový príplatok (§ 85 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z.), respektíve nárok na úrazovú rentu (§ 88 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z.). Pokiaľ by sa prijal záver o tom, že úrazová renta (pred 31. decembrom 2003 majúca charakter náhrady za stratu na zárobku, čo vo svojej podstate korešponduje s náhradou za stratu na služobnom plate podľa zákona č. 328/2002 Z.z.) nie je príjmom, pričom samotný zákon č. 601/2003 Z.z. v spojení s § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 595/2003 Z.z. výslovne za príjem považuje aj dávky úrazového zabezpečenia podľa zákona č. 328/2002 Z.z. (náhradu za stratu na služobnom plate) došlo by k postupu, ktorý by mal zjavne diskriminačný rozmer

v zmysle hmotnoprávnom a spočívajúci v nerovnakom zaobchádzaní medzi „civilnými občanmi“ a policajtami / profesionálnymi vojakmi, keď na jednej strane by sa úrazová renta na účely zákona č. 599/2003 Z.z. a zákona č. 417/2013 Z.z. za príjem nepovažovala, avšak na druhej strane náhrada za stratu na služobnom plate policajta / profesionálneho vojaka podľa zákona č. 328/2002 Z.z. by sa za príjem na účely uvedených zákonov považovala.

43. Možno teda uzavrieť, že úrazovú rentu je potrebné na účely posudzovania stavu hmotnej núdze tak podľa zákona č. 599/2003 Z.z., ako aj zákona č. 417/2013 Z.z. považovať za príjem.

B. K povinnosti žalobkyne oznamovať podanie žiadosti o priznanie úrazovej renty ako aj následné poberanie úrazovej renty príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny

44. Podľa § 29 ods. 1 zákona č. 599/2003 Z.z., občan v hmotnej núdzi, ktorému sa vypláca dávka a príspevky, je povinný ohlásiť úradu písomne do ôsmich dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku a príspevky a na ich výplatu alebo podať úradu o týchto zmenách do ôsmich dní oznámenie elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom.

45. Podľa § 29 ods. 3 zákona č. 599/2003 Z.z., občan v hmotnej núdzi, ktorému sa vypláca dávka a príspevky, je povinný úradu, ktorý vo veci konal, v lehote do ôsmich dní oznámiť výšku svojich príjmov a hodnotu majetku, ohlásiť zmeny v ich výške, ako aj zmeny v rodinných pomeroch a majetkových pomeroch, ktoré sú rozhodujúce na určenie výšky dávky a príspevkov.

46. Podľa § 29 ods. 4 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z., občan v hmotnej núdzi je povinný vrátiť dávku a príspevky alebo ich časť zvýšené o 10 % odo dňa, od ktorého nepatrili vôbec, alebo vo výške, v akej sa vyplácali, a nesplnil niektorú jemu uloženú povinnosť a prijímal dávku a príspevky alebo ich časť, hoci vedel a musel z okolností predpokladať, že sa vyplácajú neprávom alebo vo vyššej sume, než patrili; v prípade podozrenia z trestného činu podvodu úrad podá podnet orgánom činným v trestnom konaní na začatie konania.

47. Podľa § 29 ods. 6 zákona č. 599/2003 Z.z., o povinnosti vrátiť dávku a príspevky alebo ich časť vyplatené neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili, rozhoduje úrad. Sumy neprávom prijaté možno zrážať aj z bežne vyplácanej alebo neskôr priznanej dávky a príspevkov.

48. Podľa § 25 ods. 6 veta prvá zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2014, ak fyzická osoba spôsobilá, že sa jej poskytovala alebo poskytuje pomoc v hmotnej núdzi neprávom, je povinná vrátiť poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi alebo jej časť zvýšenú o 10 % odo dňa, od ktorého nepatrila vôbec alebo v poskytovanej sume.

49. Podľa § 25 ods. 6 veta prvá zákona č. 417/2013 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2015, fyzická osoba je povinná vrátiť pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok alebo ich časť poskytnuté neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili. Ak fyzická osoba spôsobilá, že sa jej poskytovala alebo poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, osobitný príspevok alebo ich časť neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili, je povinná vrátiť poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi, osobitný príspevok alebo ich časť zvýšené o 10 %.

50. Podľa § 28 ods. 1 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z., žiadateľ o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľ o osobitný príspevok sú povinní preukázať všetky skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok.

51. Podľa § 28 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z., príjemca je povinný úradu písomne oznámiť do ôsmich dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok.

52. Podľa § 28 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z., úrad od žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi, žiadateľa o osobitný príspevok alebo príjemcu nežiada preukazovanie osobných údajov podľa § 31, ktoré
a/ sú úradu známe z výkonu inej činnosti úradu,
b/ môže úrad získať z dostupného informačného systému verejnej správy.

53. Z vyššie citovaných ustanovení tak zákona č. 599/2003 Z.z., ako aj zákona č. 417/2013 Z.z. vyplýva, že bola to práve žalobkyňa, ktorej prislúchala primárna zákonná povinnosť oznámiť každú zmenu vo výške svojich príjmov a hodnotu majetku, ohlásiť zmeny v ich výške, ako aj zmeny v rodinných pomeroch a majetkových pomeroch, ktoré sú rozhodujúce na určenie výšky dávky a príspevkov. O tejto skutočnosti bola žalobkyňa upovedomená už v časti „Poučenie“ obsiahnutej na konci príslušnej žiadosti o pomoc v hmotnej núdzi z decembra 2012, ktorú navyše žalobkyňa vlastnoručne podpísala. Konkrétne žalobkyňa bola podľa § 29 ods. 1 a 3 zákona č. 599/2003 Z.z. ako poberateľka dávky a príspevkov v hmotnej núdzi povinná ohlásiť prvostupňovému správne mu orgánu písomne do 8 dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku a príspevky a na ich výplatu, alebo podať úradu o týchto zmenách do 8 dní oznámenie elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom, respektíve v lehote do 8 dní oznámiť výšku svojich príjmov a hodnotu majetku, ohlásiť zmeny v ich výške, ako aj zmeny v rodinných pomeroch a majetkových pomeroch, ktoré sú rozhodujúce na určenie výšky dávky a príspevkov. Rovnako v zmysle § 28 ods. 2 písm. a/ zákona č. 417/2013 Z.z. bola žalobkyňa ako príjemca povinná úradu písomne oznámiť do 8 dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok. Žalobkyňa bola teda povinná prvostupňovému správne mu orgánu oznámiť v zákonom stanovenej lehote tak uplatnenie nároku na dávku sociálneho poistenia (úrazovú rentu), ako aj následne priznanie tejto úrazovej renty, pretože sa jedná o skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi.

54. Pokiaľ žalobkyňa poukazovala na znenie § 28 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z., podľa ktorého úrad od žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi, žiadateľa o osobitný príspevok alebo príjemcu nežiada preukazovanie osobných údajov podľa § 31 (kam patrí aj príjem a v tomto smere majúci povahu priznanej úrazovej renty), ktoré sú úradu známe z výkonu inej činnosti úradu, alebo ktoré môže úrad získať z dostupného informačného systému verejnej správy, najvyšší správny súd uvádza, že predmetné ustanovenie nič nemení na primárnej povinnosti žalobkyne oznámiť každú zmenu majúcu zásadný vplyv na priznanie, trvanie konkrétnej dávky sociálnej pomoci, v tomto prípade dávky v hmotnej núdzi. Navyše z predmetného ustanovenia je zrejmé, že prvostupňový správny orgán nežiada preukazovanie osobných údajov, ak sú mu tieto údaje známe z výkonu jeho inej činnosti, čo nemožno v danom prípade aplikovať, keďže o priznaní úrazovej renty rozhodoval odlišný správny orgán - Sociálna poisťovňa. Rovnako prvostupňový správny orgán nežiada preukazovanie osobných údajov, ktoré môže úrad získať z dostupného informačného systému verejnej správy, pričom v tejto súvislosti je potrebné v prvom rade zvýrazniť slovo „dostupný“ vyjadrujúci prístupnosť ku konkrétnemu systému obsahujúcemu určité informácie relevantné na účely ďalšieho postupu toho-ktorého správneho orgánu. Najvyšší správny súd ďalej poukazuje na zákon č. 177/2018 Z.z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení neskorších predpisov, ktorý v § 1 ods. 1 uvádza, že orgány verejnej moci sú pri svojej úradnej činnosti povinné a oprávnené získavať a používať údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy a vyhotovovať si z nich výpisy a tieto údaje a výpisy si v nevyhnutnom rozsahu navzájom bezodplatne poskytovať. Takto získané údaje a výpisy, okrem údajov a výpisov z registra trestov, sa považujú za skutočnosti všeobecne známe; tieto údaje a výpisy sú použiteľné na právne účely. Menovaný zákon však nadobudol účinnosť až dňa 01. septembra 2018, pričom za informačný systém verejnej správy považoval aj informačný systém Sociálnej poisťovne v časti týkajúcej sa evidencie nedoplatkov na poistnom na sociálne poistenie (§ 3 ods. 3 písm. g/) a informačný systém Sociálnej poisťovne v časti týkajúcej sa evidencie dôchodkových dávok a dávok nemocenského poistenia (§ 3 ods. 3 písm. h/) až od 01. decembra 2019, respektíve od 01. januára 2021. Odhliadnuc od tohto časového faktora súd tiež zdôrazňuje, že informačný systém Sociálnej poisťovne nebol sprístupnený na účely zákona č. 177/2018 Z.z. v celom rozsahu, ale iba v časti týkajúcej sa evidencie nedoplatkov na poistnom na sociálne poistenie a v časti týkajúcej sa evidencie dôchodkových dávok a dávok nemocenského

poistenia. Úrazová renta však patrí pod dávky úrazového poistenia a nie pod dávky dôchodkového a nemocenského poistenia. Za takto zisteného stavu potom je relevantným záver krajského súdu, že v roku 2014 nebola dostupnosť a prepojenosť informačných systémov verejnej správy na takej kvalitatívnej úrovni, aby prvostupňový správny orgán z vlastnej úradnej činnosti získal informáciu, že žalobkyňa je poberateľkou úrazovej renty. Vzhľadom na tieto skutočnosti a zvlášť na dikciu zákona č. 177/2018 Z.z. potom ani poukaz žalobkyne na zákon č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov a upravujúci výkon verejnej moci elektronicke, elektronické podanie, elektronický úradný dokument a niektoré podmienky a spôsob výkonu verejnej moci elektronicke a elektronickej komunikácie, elektronické schránky a elektronické doručovanie, identifikáciu osôb a autentifikáciu osôb, autorizáciu, zaručenú konverziu, spôsob vykonania úhrady orgánu verejnej moci, referenčné registre, možno vyhodnotiť ako neopodstatnený a nemajúci zásadný vplyv na už vyššie vyslovené závery.

55. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší správny súd námietky žalobkyne uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov potom najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

56. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní úspech nemala, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanému ich nepriznal z dôvodu, že nedošlo k naplneniu predpokladu plynúceho z § 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP.

57. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.